

JAG HETER WENDELA!

En lärarhandledning av
Louise Jervfors Turner

OKTOBER TEATERN

Det här är en lärarhandledning som du som lärare kan använda dig av för att diskutera föreställningen Jag heter Wendela! tillsammans med dina elever.

Du kommer att finna förslag på övningar och diskussionsfrågor utifrån föreställningen du och dina elever tagit del av. Du behöver inte göra alla uppgifter utan du kan välja de du tycker passar just din klass bäst.

Du som lärare behöver inte heller själv vara expert på pjäsens tematik eller frågeställningar och du behöver heller inte ha någon förkunskap i hur man leder den här typen av övningar.

Att arbeta utifrån en lärarhandledning ger eleverna en chans att berika och fördjupa teaterupplevelsen och sätta på ord den. I samtalet kan de mötas, ta del av varandras upplevelser och tolkningar och få syn på andras och egna värderingar med nya ögon.

En föreställning skapas i nuet i mötet mellan skådespelare och publik. Teatern berättar med bilder, musik, text, tystnad, ljus, ljud, färg och rörelse. Den kan vara verklighetstrogen ibland och symbolisk och mystisk ibland. Upplevelsen kan vara svår att sätta ord på och en del kanske tycker att vissa saker är konstiga, men har inte desto mindre lämnat ett avtryck eller en känsla hos åskådaren.

Teatern speglar den värld vi lever i och kanske kan den hjälpa oss att förstå den lite bättre. Den tar upp stora frågor om samhället, död, kärlek och relationer, frågor många unga tänker på.

Oftast kan det vara frågorna en föreställning väcker som är mer intressanta än svaren. De frågor och funderingar som uppstår efter att ha tagit del av den här föreställningen är högst individuella och färgade av varje individs förutsättningar och erfarenheter.

Vuxna och unga upplever ofta teater på olika sätt. Föreställningen Jag heter Wendela! är skriven av en vuxen, regisserad av en vuxen, spelad av vuxna osv. Därför är det extra viktigt att de ungas tolkningar och synpunkter får uttryckas utan att de nödvändigtvis används som ett sätt att uppfostra dem på. Unga föredrar ofta starka känslor, kontraster mellan allvar och humor, det dramatiska. I diskussionerna finns det inget rätt eller fel. Det finns inget facit. Både synpunkter och tolkningar kan skiljas åt och så måste det få vara, det gör teaterupplevelsen bara mer intressant!

Index

Sida 4 Inför teaterbesöket

Sida 5 Tillbaka i klassrummet

Sida 6 Om Wendela Hebbe

Sida 7 Att vara kär, heta stolen

Sida 7 Jag älskar dig

Sida 8 Att hitta på en berättelse

Sida 10 Damen i svart

Sida 10 Danslekar

Sida 13 Måla till Claire de Lune

Sida 13 Referenser

Inför teaterbesöket

Gör inte besöket till en skoluppgift! Risken är då att den konstnärliga upplevelsen blir begränsad och inte lika lustfylld.

Praktisk information är dock bra, såsom tåg- eller busstider, samlingsplats, tid då föreställningen startar, föreställningslängd osv. Många kanske aldrig har varit på en teater tidigare? Berätta gärna kort om vad som brukar ske samt om skillnaden mellan bio och teater. I teatern är publiken medskapare och påverkar med sin närvaro och sina reaktioner det som sker på scenen.

Påminn gärna eleverna om att stänga av mobilerna.

Om du vill kan du förbereda eleverna genom att berätta lite om tematiken i pjäsen eller om pjäsförfattaren. Du behöver naturligtvis inte och det behöver heller inte vara alltför ingående!

Under teaterbesöket

Det är inte säkert att de tystlåtna i klassen är de som är mest engagerade i föreställningen. Ibland kan en högljudd publik vara den mest engagerade. Pjäsen kanske väcker oro, pinsamheter, jobbiga minnen eller annat som får publiken att skratta nervöst, prata sinsemellan eller på annat sätt låta. Att de låter behöver inte betyda att de inte tar till sig av det som sker på scenen.

Skådespelarna är vana vid detta och oftast tolkar de sorl från publiken som att den är engagerad.

Du som lärare känner naturligtvis dina elever bäst och vet när de går över en gräns, men försök gärna att inte misstolka dem om de låter!

Efter föreställningen är det bra att ha lite tid på sig för att låta pjäsen sjunka in. Kanske någon behöver sitta kvar i några minuter, kanske någon vill kika lite på scenografin?

Tillbaka i klassrummet

Objektiv beskrivning av pjäsen

Försök att få eleverna att på ett så objektivt sätt som möjligt beskriva föreställningen. Detta är ett bra sätt för att påminna sig själva och varandra om vad ni sett. Ju utförligare ni kan vara, desto lättare att senare ha ett öppet klimat för olika tolkningar.

Vad handlade pjäsen om? Var utspelade den sig? När? Vilka var karaktärerna? Hur såg scenografin ut? Fanns det musik med? Vad hade skådespelarna för kläder på sig? Bilder? Ljus? Här följer korta beskrivningar av de olika delarna som bildar en föreställning:

Regi och skådespeleri. Ungefär sju veckor innan premiär börjar regissören och skådespelarna repetera, öva tillsammans. Jag heter Wendela! repades in under fem veckor våren 2023 och skådespelarna heter Mariam Namov, Louise Jervfors Turner och Vilma Eklöv. Regissören är den som bestämmer över föreställningens helhet och hur den ska bli. Regissören till Jag heter Wendela! heter Mia Ringblom Hjertner.

Manuset är själva texten och det som skådespelarna säger. Ninne Olsson skrev Jag heter Wendela!

Scenografi är själva rummet/scenen som pjäsen spelas på/i. Möbler, golvet, väggar, färgval. Det var Jonas Holmberg som gjorde scenografin till Jag heter Wendela! Jonas gjorde också affischen.

Kostym är kläderna som skådespelarna har på sig. Till Jag heter Wendela! var det Märta Fallenius som gjorde kostymerna.

Ljus – på teatern har man speciellt ljus som ska förstärka det som händer på scenen. Det var Tomas Larsén som satte ljus till Jag heter Wendela!

Ljud – även ljudet är viktigt och finns till för att förstärka det som händer på scenen. Det kan vara musik eller andra ljud t.ex. ljudupptagningar från krig, folkmassor osv. Ljuddesig gjorde Mattias Skantze.

Mask heter allt som har med smink, peruker, masker etcetera att göra. Mimmi Lindell gjorde mask.

Lärrarhandledningen skrev Louise Jervfors Turner.

Ytterligare ett sätt att minnas pjäsen är att låta alla elever blunda och tänka ut någon detalj som gjort avtryck.

Kanske var det någon sade, en blick, en ljusförändring, en rörelse eller en ljudeffekt eller en kombination av dessa? Försök få eleverna att inte lägga någon värdering i sin observation än.

Eftersom det inte finns ett facit på en upplevelse är det bra att ställa öppna frågor till följande uppgifter. Hur tänker du? Varför tror du att? Det vill säga frågor som börjar med: när, var, vad, varför, vem, hur, på vilket sätt?

Wendela Hebbe

Wendela Hebbe föddes 1808 i Jönköping. Hon föddes in i en familj där det sjöngs, spelades, lästes och diskuterades mycket. Wendelas pappa var präst och han var väldigt mån om att hans barn skulle få en bra utbildning. Wendela hade två systrar; Petronella och Malin, precis som lilla Wendela i pjäsen. Wendela Hebbe gifte sig med en man som hette Clemens Hebbe och tillsammans fick de tre barn; Fanny, Thecla och Signe.

Men när barnen var små lämnade Clemens Wendela, som då själv fick ta hand om de tre små flickorna. Clemens var snygg och välutbildad, men tjuvaktig, så han flydde till USA. Wendela fick sälja allt hon ägde för att Clemens var skyldig andra så mycket pengar. Wendela flyttade till Stockholm med sina barn och träffade då en man som hette Lars Johan Hierta. Lars var chef på en tidning som heter Aftonbladet. Har du hört talas om tidningen? Wendela fick jobb där och började skriva i tidningen. Hon skrev om allt möjligt, men mest om människor som har det svårt. Hon skrev också om teater, böcker och en massa annat. Wendela räknas som den första kvinnliga journalisten i Sverige.

Wendela och Lars blev kära i varandra och trots att Wendela fortfarande var gift med Clemens och Lars med en annan kvinna som han hade sex barn med, fick hon och Lars en son som fick heta Edvard. Wendela var då 43 år.

Nu började Wendela också skriva böcker. Hon skrev allt möjligt, sagor, tjocka böcker för vuxna (romaner), korta berättelser (noveller) och teaterpjäser. Dessutom skrev hon musik och översatte sagor och böcker från franska och engelska till svenska.

Hon blev kompis med många kända författare som levde samtidigt som henne och de brukade träffas hemma hos Wendela och prata om konst och böcker. En känd författare som hon kände ända sedan hon var barn var Esaias Tegnér. Minns du att det också fanns en Esaias i pjäsen du såg?

Wendela hade ett sommarhus i Södertälje. Kanske har du ätit lunch i den gula Wendela Hebbe-villan som ligger vid den stora parkeringen nära kanalen?

Att vara kär

Heta stolen

Precis som i pjäsen hade Wendela som sagt två systrar som hette Pella och Malin. I pjäsen Jag heter Wendela! var lilla Wendelas syster Pella väldigt kär i en kille (En Viss Person). Wendela tyckte att det var rätt töntigt.

Så här går heta stolen till:

Alla elever sätter sig i en ring på varsin stol. Det måste finnas en extra stol i ringen. Du som lärare säger ett påstående (se nedan). Om eleven håller med, flyttar den på sig. Välj några elever som du ställer öppna frågor till om hur den tänkte när den antingen valde att sitta kvar eller flytta på sig. Ibland är det bara en elev som håller med om ett påstående, därav en extra stol.

Påståenden:

Jag tycker om godis (test).

Killen som Pella var kär i verkade snäll.

Jag är kär i någon.

Jag har varit kär i någon.

Man måste vara stor för att vara kär.

Man kan bli kär redan när man går på förskolan.

Det är pinsamt att vara kär.

Om man erkänner att man är kär i någon kanske man blir retad.

Det är lätt att veta om någon man är kär i är kär tillbaka.

Jag älskar dig

Till läraren: Sätt alla barnen i en ring på golvet, gärna inte bredvid sin bästis. Den här övningen går ut på att man absolut INTE får skratta.

Barnet till vänster om dig som lärare börjar genom att vända sig till klasskompisen till vänster och med gravallvarlig röst säga: "Oskar (namnet på personen), jag älskar dig över allt på hela jorden, men vi får absolut inte skratta." Personen som säger repliken får göra fula grimaser för att få sin kompis att skratta. Om någon av de två skrattar, åker den/de ut och måste lägga sig på mage. Leken fortsätter tills det bara finns en kvar eller tills ni har tröttnat.

Att hitta på en berättelse

Både Wendela Hebbe och lilla Wendela i pjäsen älskade att skriva. Om man är liten kan det vara svårt att skriva, men man kan hitta på sagor och berättelser ändå! Nedan följer några enkla berättar- och skrivövningar.

Enordssaga

Sätt barnen i en ring. Ni ska tillsammans berätta en saga som hänger ihop så gott det går. Alla säger ett ord var, till exempel

barn 1: Det

barn 2: var

barn 3: en

barn 4: gång

barn 5: en

barn 6: groda osv

Fortsätt tills att sagan tar slut. Ett tips är att förbjuda alla ord som har med toaletter eller rumpor att göra, barnen fastnar gärna i sådant annars! När kan du som lärare känner att sagan pågått tillräckligt länge kan säga att nu ska den ta slut, att de måste avrunda den. Be sedan ett barn sammanfatta sagan.

Om du som lärare vill, kan du sedan dela in dem i små grupper och ge dem i uppdrag att gestalta sagan. Ge dem fem minuter till att öva. Det går bra att ändra lite i sagan om man vill.

Kanske har ni gjort några olika sagor och då kan grupperna välja vilken av dem de vill gestalta.

Berätta sagor två och två

Dela upp barnen i par. Tillsammans ska de hitta på en kort saga på ca 1 minut. Helst ska de inte tänka så mycket, bara ta det första som kommer upp. Som lärare kan du skriva följande stolpar på tavlan.

Det var en gång...

Varje dag...

Men en dag...

På grund av det...

På grund av det...

På grund av det...

Ända tills...

Sedan den dagen...

Skriv en dikt

Lilla Wendela drömde om att en dag bli författare. Hon ville skriva dikter och hon ville skriva i tidningen, men hon tyckte det var svårt att hitta orden. Då dök damen i svart upp och hjälpte till.

Minns ni de vackra ord hon skrev på en lapp och gav till lilla Wendela?

Här kommer de om ni glömt: Luft, värme, ljus, giv, liv.

Lilla Wendela tyckte att dessa ord var väldigt vackra och de hjälpte henne att komma loss med sitt skrivande..

Har ni några ord ni tycker är extra fina?

Skriv ner era finaste ord på lappar (minst fem var) och lägg i en vacker gemensam klass-låda.

Här kan du som lärare göra på lite olika sätt. Kanske skriver du ner allas ord på tavlan eller låter varje barn dra fem lappar var.

Utifrån dessa lappar eller ord på tavlan ska barnen skriva en dikt. Eventuellt går det att hitta ett tema utifrån lapparna och kanske går det att rimma på de ord de valt/dragit. Låt dem arbeta i grupper om du tror att det fungerar bäst.

Vi på Oktoberteatern skulle tycka att det vore jätteroligt om ni ville skicka era dikter till oss!

Godnattsaga

En skådespelare låtsas läsa en godnattsaga som vi låtsas är någons favoritsaga (dvs någon i publikens). Två eller tre skådespelare gestaltar det som berättas på scenen. Om skådespelaren som låtsas läsa sagan vill, kan den med jämna mellanrum gärna fråga någon i publiken vad som hände sedan.

Om du som lärare vill kan du ta denna övning vidare genom att till exempel låta barnen skriva ner någon av sagorna och/eller illustrera den. Självklart ska det finnas möjlighet att ändra lite i sagan från det som berättades om man vill.

Gör en klasstidning

Wendela Hebbe var som sagt Sveriges första kvinnliga journalist och hon arbetade på Aftonbladet. Lilla Wendela drömde också om att en dag få skriva i en tidning.

Kanske kan er klass också göra en tidning som ni kan trycka upp och ge era vårdnadshavare?

Här kommer några förslag på vad tidningen kan innehålla:

En artikel om något som händer i världen, om någons fritidsintresse, om teaterbesöket på Oktoberteatern, något om Wendela Hebbe, en dikt, ett korsord, några skämt, en tecknad serie, om något ni lärt er i skolan, en intervju med en intressant person, kanske någons mormor eller en förälder som har ett spännande jobb?

Damen i svart

Diskussion

Vem var damen i svart? Vad tror ni barn? Fanns hon på riktigt eller fanns hon bara i Wendelas fantasi? Vad ville hon? Vad gjorde hon? Var hon läskig? Varför? Var hon ett spöke? Tror du på spöken? Har du sett ett spöke eller känner du någon som sett ett? Vad händer när vi dör? Finns det skyddsänglar?

Blodpotatis

Ibland kan det vara spännande när det är lite läskigt. Här kommer en spännande lek som inte är alltför läskig. Spännande lekar kan ibland vara bra för att avdramatisera sådant som varit lite otäckt.

Placera barnen i en ring på golvet och förklara reglerna. Alla måste blunda i den här leken. Barnen ska blundandes gå runt på golvet. De måste gå sakta med myrsteg med armarna framför kroppen för att inte krocka med varandra. De föreställer potatisar i ett potatisland. En person är blodpotatis. Du som lärare väljer ut någon när alla blundar. Den utvalda får ett kryss på ryggen av läraren. När två barn möts viskar de i varandras öron. Om man är vanlig potatis viskar man "potatis". Blodpotatisen viskar "blodpotatis". Om man får blodpotatis viskat till sig dör man och blir förvandlad till en skyddsängel.

Skyddsänglarna öppnar sina ögon och ställer sig längst en vägg/kant i rummet. Deras uppgift är att rädda de som blundar från att gå in i väggar eller bänkar genom att försiktigt vända sin blundande kompis åt rätt håll igen.

Till slut är det bara en potatis och blodpotatisen kvar. Detta moment brukar bli väldigt spännande. Leken är slut när den sista potatisen blivit blodad.

Skrik och dö

En till lek på samma tema:

Alla barn sitter eller står i en ring. Alla blundar och bestämmer sig för en person i ringen som de ska titta på när alla tillsammans räknat till tre. På tre tittar alla upp samtidigt på den person de bestämt. Om ett par tittar på varandra ska de skrika och dö, gärna så dramatiskt som möjligt. De som dör blir till en spök-kör som svävar runt ringen och gör kusliga ljud medan resterande deltagare fortsätter med nästa blunda-titta-skrik- och dö- omgång. Alternativt kan de bara ligga på golvet tills leken är över om spökandet blir för rörigt.

Danslekar

Wendelas syster Pella älskade att dansa.
Här kommer några enkla danslekar som passar yngre barn.

Spegelkull med dansmoves

Detta är en kull-lek till musik. Välj en kullare. När man blir kullad stannar man och gör en dansmoove. För att rädda en som blivit kullad, ställer man sig mittemot och gör samma rörelse. Om du som lärare vill, kan du fortsätta lite på temat spöken. Här kommer i så fall förslag på en låt till denna kullek:

På Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=TSW4lzyCNpw>

Samma låt på Spotify:

https://open.spotify.com/album/13raGe8R8Ld3R9VHDnuybf?si=P38rZ7H9TheydTlbnG_7-g

Detta är ett album. Låten heter Det finns inga spöken.

Slemmis och älvor

Välj ett barn till slemmis. När slemmis-musiken är på måste alla älvor (alla andra barn) stå stilla och slemmisen röra sig långsamt som en slemmis (barnets egna tolkning) till musiken mot älvarna för att kulla dem. Om man blir kullad, blir man också en slemmis. När älvarnas musik är på, måste slemmisarna stå stilla och älvarna ska röra sig som älvor till älv-musiken.

Det är du som lärare som bestämmer och sköter när musiken byts ut. Låt inte slemmisarna få kulla för många varje omgång. Du kan avbryta slemmismusiken precis när någon är till att bli kullad för att göra det mer spännande.

Älvmusiken: <https://open.spotify.com/track/7zHd9LxIZB8WKosSWN9Umj?si=2301c98ab2da47f5>

Slemmismusiken:

<https://open.spotify.com/track/7ztXqUchOfOU27aAAypD95?si=ea16925c2aa9402b>

Om någon blir rädd för slemmismusiken, berätta att det är en mongolisk nattvisa för barn.

Kom hit alla barn

Du som lärare ställer dig i en ände av rummet och barnen i en.

Läraren: Kom hit alla barn!

Barnen: Hur då?

Läraren: Springa, hoppa, snurra, åla mm

Uppmana gärna barnen att hitta på olika sätt att göra sina rörelser. Kan man snurra på olika sätt? Efter några vändor kan du be barnen om förslag.

Wendela och Pella gillar Zara Larsson, så här kommer en låt med Zara Larsson:

<https://open.spotify.com/track/1rIKgCH4H52lrvDcz50hS8?si=b93aa3c96a3a47bf>

Tre statyer

Detta är en individuell övning utan samarbete. Be alla barnen hitta på en staty som är låg och komma ihåg den. Därefter ska de hitta på en staty som är mellanhög och därefter en som är hög. Undvik helst olika tecken med fingrar och sådant.

När alla är färdiga och har lagt sina statyer på minnet ber du dem börja i sin låga staty och i slow-motion förflytta sig till sin mellanstaty, stanna till en sekund och sedan i slowmotion förflytta sig till sin höga staty. Detta ska de upprepa tre gånger. Den tredje gången då de befinner sig i sin höga staty, ska de plötsligt falla till marken. Där ligger de sedan kvar tills klasskompisarna är färdiga med sitt. Det brukar ta olika lång tid för alla att bli färdiga. Dela därefter klassen på hälften. Den ena halvan är publik, den andra halvan visar upp. Sedan byter ni.

Det brukar kunna uppstå otroligt fin koncentration och magi vilket även barnen brukar kunna uppskatta..

Detta stycke som inledde och avslutade föreställningen fungerar bra:

<https://open.spotify.com/track/6kf7ZCJjEbjZXikivKOsv?si=883dc071c6854e15>

När den andra gruppen visar upp sina statyer, kan du förslagsvis använda detta stycke som Pella dansade till:

<https://open.spotify.com/track/4KCAi0wYUr8hiOil7KjHhx?si=080f337aae444380>

Claire de Lune

Detta stycke av Debussy var med i pjäsen. Be barnen blunda och lyssna till musiken. Vilka bilder fick de?
<https://open.spotify.com/track/0vfFUaLMltLryohCOux1qm?si=73a35f227d1e48f3>

Ta fram vattenfärg eller akryl och ge dem i uppgift att måla sin inre bild. Ni får hemskt gärna fota barnens bilder och maila till Oktoberteatern!

Referenser

Läroplan (Lgr11) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet - Skolverket

Lärrarhandledningar | Riksteatern

Pedagogiskt material ~ Unga Klara

<https://xn--dramavningar-8ib.se/>

Handledningen är utformad av
dramapedagog Louise Jervfors Turner
För mer frågor och information,
kontakta oss på info@oktoberteatern.se

OKTOBER TEATERN

Med stöd av Södertälje Kommun, Statens Kulturråd och Region Stockholm.
Läs mer på www.oktoberteatern.se eller kontakta oss på 08-550 370 70